

Nr 46.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om avskrivning av patronatsrätt åtföljande kronotionde; given Stockholms slott den 23 december 1920.

Under åberopande av bilagda i statsrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om avskrivning av patronatsrätt åtföljande kronotionde.

GUSTAF.

H. S. Tamm.

Förslag

till

Lag**om avskrivning av patronatsrätt åtföljande kronotionde.**

Härigenom förordnas, att kronotionde, som åtföljer patronatsrätt inom vissa församlingar och som icke enligt därom förut utfärdade författningar blivit för statsverkets räkning inlöst, från och med den 1 januari 1922 skall upphöra att utgå.

*Utdrag av protokollet över finansärenden hållet inför Hans Maj:ts
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 december
1920.*

Närvarande:

Statsministern friherre DE GEER, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, TAMM, HANSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anförde chefen för finansdepartementet, statsrådet Tamm, följande:

»Det av chefen för justitiedepartementet förut i dag framlagda förslaget till lag om upphävande av patronatsrätt innehåller i 3 § den bestämmelsen, att patronus tillkommande rätt till kronotionde skall från och med den 1 januari 1922 upphöra och att i fråga om sådan kronotionde skall gälla vad därom särskilt stadgas.

Såsom framgår av den vid nyssnämnda lagförslag fogade utredningen, hava en del av de s. k. lukrativa patronatsrätterna sedan gammalt varit förbundna med rätt till kronotionde. I samband med grundskatternas avskrivning bereddes åt patronerna möjlighet att få kronotionden inlöst av statsverket. Genom kungl. förordningen den 11 september 1885 angående inlösen av skattefrälseräntor m. m. stadgades nämligen, att den kronotionde, vilken åtföljde patronatsrätt inom vissa församlingar eller under annan enskild äganderätt innehades och utginge av jord, till vilken tiondetagaren ej innehade äganderätt, finge, i mån som vederbörande ägare därom framställde anbud, för statsverkets räkning inlösas, varefter i fråga om den inlösta tiondens avskrivning skulle gälla enahanda bestämmelser som för annan till staten utgående grundskatt. Av denna rätt att få kronotionden inlöst, vilken enligt därom utfärdade bestämmelser kunnat utövas senast inom utgången av år 1903, hava patronerna i ganska stor omfattning begagnat sig. I samband med överenskommelser om patronatsrättens upphörande har även kronotionden i ett par fall upphört. Emellertid förekomma fortfarande en

del fall, där kronotionen kvarstår såsom en till patronatsrätten hörande förmån, i det att kronotionen i fem församlingar icke blivit till någon del till statsverket inlöst samt i sex församlingar fortfarande till viss del kvarstår.

Förutnämnda stadgande i förslaget till lag om upphävande av patronatsrätt innebär nu, att patronus' rätt till kronotionen — liksom till alla andra till patronatsrätten hörande förmåner — upphör från och med den 1 januari 1922. I fråga om behandlingen av ersättningsanspråk, som i anledning härav kan komma att väckas av patronus, givas i lagförslaget vissa regler; och torde man därvid få räkna med att, där ersättningskyldighet anses föreligga, sådan kan finnas åligga staten. I sådant fall kan kronotionen i viss mån sägas bliva av kronan inlöst.

Med nämnda stadgande i lagförslaget om upphävande av patronatsrätt blir patronus' rätt till kronotionen bragt ur världen. Det torde emellertid — isynnerhet i betraktande därav, att kronotionen i viss mån kan anses bliva inlöst av kronan — vara riktigtast, att genom uttrycklig lag fastslås, att tiondegivarnas förpliktelse upphört även i förhållande till kronan.

Att det icke kan råda någon tvekan därom, att tiondegivarna utan vidare böra lösas från sin förevarande börda, synes mig uppenbart. Kronotionen i allmänhet avskrevs i samband med övriga grundskatter, således med 30 procent redan från och med 1886 och därefter med återstoden under åren 1894—1903. Endast det förhållandet, att med patronatsrätt förbunden kronotionde varit under enskild äganderätt, har föranlett, att densamma fått kvarstå orubbad, så länge detta förhållande bestått.»

Departementschefen uppläste därefter ifrågavarande lagförslag och hemställde, att detsamma måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Hans von Arnold.